روزنامه شرق

دوشنبه ۳ مهر ۱۴۰۲ • ۹ ربیع‌الاول ۱۴۴۵ • ۲۵ سپتامبر ۲۰۲۳ • سال بیست‌ویکم • شماره ۴۶۵۵ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰۰ تومان

توسط سربازان گمنام امام زمان(عج) انجام شد

خنثی‌سازی ۳۰ انفجار هم‌زمان در تهران و بازداشت ۲۸ تروریست

وزارت اطلاعات با صدور اطلاعیه‌ای از خنثی‌سازی ۳۰ انفجار هم‌زمان در تهران و بازداشت ۲۸ تروریست توسط سربازان گمنام امام زمان(عج) به این شرح خبر داد: «با عرض تسلیت شهادت جانسوز حضرت امام حسن عسکری(ع) و...

صفحه ۲

خاندوزی، وزیر اقتصاد و دارایی در گفت‌وگو با «شرق» خبر داد

دستور اکید رئیس‌جمهور مبنی بر نظارت ویژه‌تر نسبت به اقلام مصرفی دانش‌آموزان

شرق: شرایط اقتصادی چندین سال است روند مطلوبی ندارد و هرروزه شاهد افزایش قیمت کالاها اعم از اساسی و غیراساسی هستیم. شروع سال تحصیلی جدید هم مثل سایر مناسبت‌های دیگر از جمله شب عید و یلدا و... باعث شوک جدیدی به بازار می‌شود.

صفحه ۲

در «شرق» امروز می‌خوانید: ابهام درباره ملاقات با کریستیانو رونالدو؛ علی دایی نخواست یا نتوانست؟، آنچه گذشت؛ کامبک؟/ امیر سیدین و یادداشت‌هایی از ابراهیم ایوبی، عیسی امینی، اردوان امیراصلانی

پس از ۱۰ ماه سکوت داده‌های آماری، برخی مدیران دولتی از تداوم ریزش قیمت خانه خبر می‌دهند

کاهش کاغذی نرخ مسکن؟

گزارش تیتر یک را در صفحه ۴ بخوانید

زندگی در قرق خاک

سه روایت از یک سفر به سیستان؛ شهری در غبار

عکس: محمد ده‌دست، مهر

سیامک صدیقی: «و روز دوشنبه شبگیر، امیرمسعود برنشست و به کران رود هیرمند رفت با بازان و یوزان و حشم و ندیمان و مطربان؛ و تا چاشتگاه به صید مشغول بودند...». اینجا که ایستاده‌ام، قدمگاه هیرمند به خاک تشنه سیستان است، به سرزمین ایران... ریگ موج می‌زند و تشنگی همه چیز را بلعیده است.

بیهقی با آن قلم ارجمند و صورتگری واژگان، داستان مسعود غزنوی را در کرانه هیرمند، همین‌جا که من ایستاده‌ام، می‌نویسد: «از قضای آمده، پس از نماز، امیر کشتی‌ها بخواست و ناوی ده بیاوردند. یکی بزرگ‌تر، از جهت نشست او... ناگاه، آن دیدند که چون آب نیرو کرده بود و کشتی پر شده، آگاه شدند که غرقه خواست شد. بانگ و هزاهز و غریو خاست». فریاد درآویختن کشتی و آب نیرو گرفته به حافظه ریگ‌های بستر رود گیر کرده است و هنوز هزاهز و غریو در هنگامه غرق‌شدن کشتی به گوش می‌رسد. کشتی جایی همین حوالی که من ایستاده‌ام «غرقه خواست شد». و من در ریگستانی قدم می‌زنم که باد، خاکش را به دست‌افشانی وامی‌دارد و هرروز و شب تلاطم آب را خواب می‌بیند. «و امیر را بگرفتند و بربودند و به کشتی دیگر رسانیدند و نیک کوفته شد و پای راست‌افگار شد... و هیچ نمانده بود از غرقه‌شدن. اما ایزد رحمت کرد پس از نمودن قدرت». بیهقی هیرمندی را توصیف کرده که روزگاری دراز، باشکوه و سرکش، خودش را از کوه‌های بابا در بلندای افغانستان، به این خاک کشانده تا به هامون بریزد. رودخانه‌ای زورمند که مرگ حالا به تمام کالبدش چسبیده و شوره بار آورده است. ریگزاری تشنه که مردمان سیستان سال‌هاست به جان برایش مویه می‌کنند. چوپان سالمند با مندیل بلوچی و صورت کویری‌اش که در جدال سالیان با خورشید و بادهای همیشه، غلوآمیز مچاله شده، چهار، پنج بز نزار را با چوب دست صیقل خورده در بستر رودخانه «هی» می‌کند و در میان ریگ‌های روان پیش می‌برد.

این گزارش را در صفحه ۱۰ بخوانید

سرمقاله

ما و تجربه عربستان

حجت میرزایی

نرخ رشد اقتصادی خیره‌کننده و کم‌نظیر عربستان در دهه اخیر همچنان با آهنگی شتابان ادامه دارد. این نرخ در سال ۲۰۲۲ به حدود ۹ درصد و در شش‌ماهه اول سال ۲۰۲۳ به حدود ۱۱ درصد رسیده است. اقتصاد عربستان البته از ۱۹۶۰ به این سو یعنی در شش دهه گذشته در بیشتر سال‌ها نرخ رشد مثبت داشته است؛ اما برخلاف سه دهه اول این دوره که رشد اقتصادی بیشتر وابسته به تولید و صادرات انبوه نفت خام بوده، از دهه ۱۹۹۰ سرمایه‌گذاری صنعتی از جمله در صنایع پتروشیمی مورد توجه قرار گرفت. رشد اقتصادی اخیر عربستان یعنی از ۲۰۱۰ تا امروز متفاوت با گذشته است و اولا از نرخ رشد باثبات و پایداری در بلندمدت برخوردار بوده و دوم اینکه با نرخ‌هایی بالاتر از میانگین خاورمیانه بوده و سوم به تدریج سهم نفت در رشد اقتصادی کاهش یافته و مسیر گذار به اقتصاد غیروابسته به نفت را نه به اجبار و فشار تحریم یا محدودیت‌های مالی و اقتصادی جهانی بلکه از قضا با به‌کارگیری هوشمند درآمدهای نفتی انجام داده است. همچنان نرخ رشد اقتصادی بخش نفتی سه برابر بخش غیرنفتی است اما یقینا این ترکیب در ۱۰ سال آینده به کلی تغییر خواهد کرد. توجه چندین و چندباره و بلکه تمرکز بر بازخوانی تجارب دهه اخیر رشد اقتصادی در گرجستان، عربستان، ترکیه، هند و اندونزی و ویتنام یک ضرورت ناگزیر برای همه سیاست‌مداران و اندیشمندان توسعه است. مهم‌ترین ضرورت‌های آن تمرکز و این بازخوانی عبارت‌اند از:

اولا برخلاف شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی، کشورهای جامانده از توسعه و رقابت اقتصادی، ورشکسته و از بازار حذف نمی‌شوند، بلکه در مسیر انزوا، کوچک‌شدن و جزیره‌ای‌شدن تدریجی قرار می‌گیرند تا در گوشه‌ای از جهان چهارم یعنی جهان بی‌اهمیت‌ها قرار گیرند.

دوم اینکه کشورهای منطقه بسته به نزدیکی فضایی و سطوح و گونه‌های همسایگی، سرریزهای بزرگی بر همه منطقه و نظام اقتصادی و اجتماعی ایران برجا خواهند گذاشت؛ همچنان‌که دستیابی به امنیتی پایدار هم ضرورت و هم پیامد این تحولات جدید خاورمیانه و خلیج فارس است.

سوم اینکه هم تجارب متقدم توسعه در اروپای غربی و آمریکا و هم تجارب متأخر در شرق و جنوب آسیا و آمریکای لاتین به‌روشنی نشان می‌دهد قرارگرفتن در مسیر توسعه یا جاماندگی از آن هر دو بر مبنای سازوکار علیت انباشتی پیش می‌رود. هر مرحله‌ای از توسعه، پیشران و انرژی متراکمی تداوم در مرحله بعد را فراهم می‌کند و جاماندگی از توسعه اگر با سرعت بازبینی نشود و در دایره اصلی تمرکز اندیشه و سیاست قرار نگیرد، روندهای واگرا متوقف نمی‌شوند و به افزایش فزاینده شکاف‌ها منجر می‌شود (ویژگی «انباشتی‌بودن توسعه» یک باور محوری در نظریه‌های اقتصاد نهادی جدید برای توضیح شکاف توسعه است). و بالاخره چهارم، این پرداختن مستمر و متمرکز بر تجارب نوین، مسیر یادگیری را برای ما فراهم می‌کند. در نظریه‌های نوین توسعه، یادگیری کشورها از خود و دیگران مهم‌ترین پیشران مسیر و مجرای توسعه است؛ ازاین‌رو برخی از این وجوه اهمیت تجربه عربستان را با فشردگی و شتاب بازگو می‌کنم:

۱. تجربه رشد بالا و پایدار اقتصادی عربستان (و البته در مواردی هند) نظریه‌های سنتی توسعه از جمله نظریه‌های جغرافیامحور، اقلیم‌محور، منابع طبیعی‌محور (نظریه نفرین یا بلای منابع طبیعی یا نظریه اقتصاد رانتیر و...) و مهم‌تر از آن دو نظریه مهم نوسازی (که نوسازی فرهنگی و اجتماعی و گذار از باورهای سنتی فراگیر جامعه را شرط ناگزیر توسعه می‌داند) و نظریه وابستگی (که بریدن یکباره از پیوندهای عمودی با کشورهای سرمایه‌داری و خروج از نظم جهانی مستقر را ضروری می‌داند) به چالش کشیده است.

ادامه در صفحه ۵

یادداشت

ائتلاف «منطقه‌ای-بین‌المللی» علیه تمامیت ارضی ایران

کیومرث اشتریان

هفته گذشته آمریکا گامی برای به‌رسمیت‌شناسی ادعای امارات بر جزایر سه‌گانه ایران برداشت. عبارت بیانیه آمریکایی-عربی چنین است: «وزیران بر حمایت خود از فراخوان (call) امارات متحده عربی برای دستیابی به یک راه‌حل مسالمت‌آمیز برای مناقشه (dispute) بر سر جزایر سه‌گانه تنب بزرگ، تنب کوچک و ابوموسی از طریق مذاکرات دوجانبه یا دیوان بین‌المللی دادگستری براساس قواعد حقوق بین‌الملل ازجمله منشور سازمان ملل تأکید کردند». البته این فعلا «حمایت از درخواست امارات» است و نه حمایت از «حق امارات بر جزایر». آمریکا، به گوناگونی، فشارهای خود را افزون می‌کند. برخی از این فشارها سرراست نظام سیاسی را و برخی دیگر همه ملت را؛ و اینک به‌تدریج حاکمیت ملی و سرزمینی را آماج کرده است. تحریم‌ها، پرونده‌های حقوقی و تهدید حاکمیت سرزمینی همگی ویژگی فراحکومتی و فراکنونی دارند و گریبان هر رژیم سیاسی را در ایران می‌گیرد. این همان چیزی است که پیش‌از این با عنوان «نژادپرستی فرهنگی» از آن یاد کرده‌ام. دادگاه فدرال آمریکا با چنین رویکردی در پرونده‌های حقوقی بر ضد ایران، حقوق داخلی خود را به عرصه بین‌الملل تسری می‌دهد و به شکل کم‌سابقه‌ای تجاوز به حاکمیت ملی ایران را با «حقوق داخلی» خود توجیه می‌کند. توجه داشته باشید که حاکمیت ملی فراتر از دولت و رژیم سیاسی است. در هر دو مورد یعنی پرونده‌های حقوقی و حمایت از درخواست امارات، این در واقع سنگی است که شماری سناتورِ سرمست غرور در چاه نظام حقوقی می‌اندازند که هزار عاقل صلح‌جو آن را درنمی‌آورند. این دیگر جنگ کلاسیک یا تجاوز سرزمینی از سوی نیروهای نظامی یک کشور نیست؛ بلکه دقیقا یک «تجاوز اقتصادی» و «تعرض سیاسی» از سوی نظام حقوقی یک کشور بیگانه است. این نظام «متمدن حقوقی» به وحشیانه‌ترین شکلِی حقوق و اموال مردم ایران را هدف گرفته است. از بخشی از شهروندان خود ما علیه منابع ملی ما اقدام می‌کند؛ چراکه بعد از این هر کس و ناکسی می‌تواند علیه یک گروه سیاسی داخلی که قدرت را به دست گرفته است، اقامه دعوا کند و در پی آن، دعوا را به حاکمیت ملی مرتبط کرده و آن را نزد دادگاه فدرال به جریان بیندازد و غرامت دریافت کند. در انگاره، کم و بیش به این می‌ماند که غرامت شکایت مِلکی آقای حسن شماعی‌زاده از جیب نوه مرحوم استاد شجریان به نوه‌های شاکی پرداخت شود؛ به همین مسخرگی. دعاوی پرشمار حقوقی در دادگاه فدرال آمریکا از سوی بسیار کسان در آمریکا اقامه شده و تاکنون به ۵۶ میلیارد دلار حکم صادره به سرانجام رسیده است. پرونده‌های بسیار بیش‌ازاین در راه است؛ نمونه واپسین، شکایت فرزندان مرحوم امیرانتظام است. این، مغایر با «مصونیت قضائی دول خارجی»، حتی در «دکترین مصونیت محدود» در حقوق بین‌الملل و کنوانسیون مصونیت قضائی و آرای دیوان بین‌الملل دادگستری است. اینها همگی نشان می‌دهد که آمریکا چیزی از دشمنی با ایران کم نمی‌گذارد. این احکام، فراحکومتی و فراتاریخی‌اند و برای سال‌ها ایران و ملت ایران را (و نه‌تنها دولت جمهوری اسلامی را) درگیر سرزمینی گل‌آلود و چسبناک در راهوار بین‌الملل می‌کند. در آنچه به تمامیت ارضی و مالکیت ایران بر جزایر سه‌گانه مربوط می‌شود، نواهای شومی از گوشه و کنار جهان، از چین و ژاپن تا روس و اروپا و آمریکا به گوش می‌رسد که نیازمند هوشیاری است.

ادامه در صفحه ۵

انالله و انا الیه راجعون

ضایعه درگذشت **آقای نعمت احمدی**

وکیل و حقوق‌دان برجسته کشورمان موجب تأسف و تألم گردید. این واقعه را به خانواده محترم ایشان صمیمانه تسلیت عرض نموده، از خداوند متعال برای آن بزرگوار، غفران و رحمت الهی و برای سایر بازماندگان محترم صبر و شکیبایی مسئلت داریم.

محمدجواد حجتی کرمانی، حسین هاشمیان
محمدعلی انصاری، مجید انصاری، محسن هاشمی
حمید میرزاده، محمدرضا باهنر، سید حسین مرعشی
مرتضی بانک، مصطفی مؤذن زاده، ولی‌الله افخمی
احمد مرادعلیزاده، محمدعلی کریمی، محمدرضا شه‌بخش
حمید عرب نژاد، محمدجواد فدایی، حمید انصاری
محمد میرزایی، مهدی سیاوشی، علی مصطفوی، حسین امیری
و خانواده مرحوم سید محمود دعایی

انالله و انا الیه راجعون

برادر گرانقدر جناب آقای محمدعلیخانی

مصیبت درگذشت ناباورانه فرزند برومندتان را به جناب‌عالی و خانواده محترم تسلیت می‌گوییم. از خداوند متعال برای آن مرحوم آمرزش و برای شما و سایر بازماندگان صبر و آرامش مسئلت می‌کنیم.

مهدی رحمانیان، حجت میرزایی
محمدعلی کریمی، شهاب طباطبایی

پاسخ وزارت کشور به گزارش «شرق»

۱۰

«شرق» به بررسی وضعیت منطقه غرب آسیا بعد از عادی‌سازی روابط تل‌آویو-ریاض می‌پردازد

خاورمیانه جدید از وهم تا واقعیت

۲

«شرق» از افزایش رشد سالن‌های سینما گزارش می‌دهد

رقابت نابرابر تولید و اکران

۱۱

تکرار طلای سنگین‌وزن این بار در فرنگی

مهم مثل «شیر گتوند»

۹

تقدیم به روح پاک شلر

۱۰

یادداشت

دو سویه مهاجرت نخبگان و پذیرش پناه‌جویان

صالح نقره‌کار
وکیل دادگستری

۱- هفته گذشته دو تصویر در فضای مجازی منتشر شد که خیلی تکان‌دهنده بود. یکی مهاجرت هم‌زمان شماری دانشجوی فنی مهندسی دانشگاه شریف در یک پرواز و دومی انبوهی از جمعیت مهاجران عزیز افغان در نمازجمعه؛ این دو تصویر مشت نمونه خروار و کنار هم دیدن آن، حکایتگر یک اتفاق پرخطر برای حال و آتیه کشور است.

۲- گفت‌وگوهای زیادی در فضای مجازی درباره این ابرچالش شکل گرفت. رهیافت جمله آنها این بود که خیل نخبگان و درس‌خوانده‌ها و نسل مرغوبی که برای‌شان هزینه شده، می‌روند و فوج‌فوج پناه‌جویان نیازمند امداد می‌آیند! ازجمله یکی از دیپلمات‌های سابق اظهار کرد که استاد فیزیکی در آلمان به‌تازگی به او گفته برای یک جایگاه علمی در رشته فیزیک در آن کشور ۴۰ نفر متقاضی ایرانی ثبت‌نام کرده‌اند و با تعجب پرسیده بود در کشور شما چه خبر است؟! یا یکی از کنشگران حقوق کودک با گلایه از مهاجرت بی‌حساب عزیزان افغان به ایران به پس‌لرزه‌های کار کودکان مهاجر و بازماندگی از هویت و تحصیل آنها اشاره و استعداد جرم‌خیزی این گروه کثیر را بحران امنیتی برای ایران تحلیل کرده بود.

۳- اما این دو خبر در کنار دو خبر دیگر توجه‌ها را جلب می‌کرد. یکی کیفیت استقبال از رونالدو که به دلیل شیوه‌های مغایر با فرهنگ و آداب محترمانه ایرانی نارسایی‌های آموزشی و فرهنگی را به رخ می‌کشید و چمن خراب و صندلی‌های استادیوم آزادی که برگ دیگری از بی‌برگی زمانه داشت و دیگری اصرار مجلس بر تصویب لایحه عفاف و حجاب... . به گمان نگارنده هر دو خبر حاکی از بی‌توجهی سیاست‌گذار عمومی به اولویت‌های ملی بود. ندیدن‌های بهنگام اصلی‌ترین عارضه سیاست‌گذار ملی ماست. چگونه باید این اولویت‌ها را به او یادآور شد؛ اما مسئله‌ای است که یقینا از استیفای حق اعتراض و نقد حکمرانی حاصل می‌شود. حال چالش مهاجرت نخبگان ایرانی از یک سو و نیز مهاجرت غیرقانونی یا مجاز عزیزان افغان از دیگر سو رخدادی تازه نیست و قبل و بعد انقلاب سابقه‌ای حداقل ۶۰ساله دارد. اینکه سیاست‌گذار عمومی با معیار و میزان خیر عمومی چقدر به این مسئله سوار است و اشراف دارد و در هر مقطعی چه برنامه‌ای برای آن دارد، مهم است. آیا به امان خدا رها شده یا تحت یک نظام کنترل‌شده و هدفمند حرکت می‌کند، حائز اهمیت است.

۴- تحلیل پیمایشی دو سویه مهاجرت نخبگان از ایران و پناهندگی افغان‌ها به ایران می‌تواند دلالت‌هایی مهم برای سیاست‌گذار عمومی داشته باشد. آمار و ارقام روشنگر است. گفته شده ما بیش از هشت میلیون مهاجر افغان داریم؛ اما آمارها دقیق نیست.

ادامه در صفحه ۸